

19 oktober 2009

Mr. S.M.A. (Susan) van Sprang

de Kerf van Sprang
notarissen

Onderwerpen

- Estate planning
- Successiewet 2010

Fiscaliteit staat niet voorop bij estate planning

1. Verzorging langstlevende en de kinderen
2. Juiste testament, levensverzekering, goede inkomensvoorziening voor nabestaanden (pensioen, lijfrente etc.)
3. Achterblijvers goed informeren: waar liggen de papieren? welke notaris/accountant/financieel adviseur?
4. Besparing successierecht

Estate planning geldt eigenlijk voor elke nalatenschap

- Niet alleen voor de rijken
- Wie krijgt wat: sieraden, fotoalbums, auto, wie moet er voor de huisdieren zorgen → via een codicil
- Bekijken of wettelijk erfrecht niet te duur uitvalt
- Wie moet de afwikkeling van de erfenis regelen?

Estate planning = een juiste combinatie van:

- Huwelijkse voorwaarden
- Testamenten
- Schenkingen
- Levensverzekering
- Notariële volmacht (ter voorkoming van bewind of curatele)

Wat kun je met huwelijksvoorwaarden

- Familievermogen beschermen
- Ondernemersrisico afdekken
- Belastingbesparing bij overlijden

Beginnen met screenen oude huwelijkse voorwaarden

- Welke afspraken zijn er ooit gemaakt? Willen partijen deze afspraken nog steeds?
- Wat gebeurt er als die afspraken nooit zijn nagekomen (bewust of onbewust)?
- Rechter kan huwelijksvoorwaarden bij echtscheiding geheel aan de kant schuiven!
- Let met name op verrekenbedingen, zijn ze correct uitgevoerd?

Verschillende soorten huwelijksvoorwaarden

- Koude uitsluiting (nadeel: ouderwets en vaak oneerlijk)
- Verrekenbedingen (periodiek en/of finaal)
  - Wat verreken je met elkaar? Alleen salaris of ook winst, of zelfs de waarde van het bedrijf?
  - En wanneer? Bij overlijden of ook bij echtscheiding?

Estate planning begint met huwelijksvoorwaarden

Huwelijksvoorwaarden bepalen immers de
omvang van de nalatenschap

Voorbeeld

- Vermogen man: 1.200.000
- Vermogen vrouw: 0
- Twee kinderen
- Bij overlijden man erven vrouw en kinderen ieder 400.000
- Vrouw betaalt geen successierecht i.v.m. grote vrijstelling

Voorbeeld

- Kinderen betalen ieder 67.000 successierecht, in totaal dus 134.000
- Bij finaal verrekenbeding is de nalatenschap 600.000
- Kinderen betalen ieder 26.500 successierecht.
- Besparing in totaal 81.000

Wijzigen oude huwelijksvoorwaarden

- Aanpassen → invoeren finale afrekening aan het einde van het huwelijk
- Opheffen → gemeenschap van goederen
- Reden:
  - Schuldeisersgevaar is verdwenen
  - Echtscheidingsgevaar geweken.....
  - Besparing successierecht!

Erfrecht

- Wettelijk erfrecht
- Testamenten

Geen testament → Wettelijke verdeling voor gehuwden

- Gemaakt voor het “doorsnee-gezin” (vader, moeder, kinderen, eerste huwelijk, normaal vermogen)
- Samenwoners met kinderen moeten testament en samenlevingscontract hebben willen zij dezelfde juridische én fiscale bescherming hebben

Hoofdlijnen wettelijke verdeling

- Alles in eigendom naar de langstlevende
- Kinderen een vordering op de langstlevende ter grootte van hun erfdeel
- Vordering opeisbaar bij overlijden en faillissement
- Rentevergoeding over vorderingen → = wettelijke rente 4% minus 6, dus 0%
- Ongedaanmaken → binnen 3 maanden (notariële akte = vereist)

Ongedaan maken wettelijke verdeling

- Bijvoorbeeld interessant wanneer het huis op naam van de kinderen moet komen
- Voordeel: in het kader van een verdeling van een nalatenschap is er geen overdrachtsbelasting verschuldigd

Wettelijke bescherming tegen “stiefoudergevaar”

- De langstlevende komt nieuwe partner tegen en treedt opnieuw in het huwelijk
- Oplossing wetgever: **wilsrechten**
- Praktijk: de wilsrechten worden vrijwel altijd uitgesloten!
- Als er geen testament is zijn ze er wel! Kinderen kunnen zo claims leggen op goederen bij 2de huwelijk, dit kan nadelig zijn voor 2de echtgenote als II. ouder overlijdt → kinderen kunnen direct goederen opeisen bij stiefouder

Wat zijn wilsrechten

- Bij hertrouwen langstlevende kunnen kinderen goederen opeisen ter grootte van hun erfdeel
- Nadeel: Langstlevende houdt wel het levenslang vruchtgebruik van de geclaimde goederen maar kan niet meer zonder toestemming van de kinderen goederen verkopen (denk bv claim op huis).

Aanpassen wettelijke verdeling

- Opeisbaarheidsgronden vorderingen van de kinderen uitbreiden (bejaardentehuis, curatele, bewind, nieuw huwelijk in g.v.g.)
- Rente aanpassen d.m.v. “ventielclausules” ->
  - 1) optimaal gebruik maken van de vrijstellingen bij 1ste overlijden (bakjes vullen);
  - 2) besparen SR bij 2de overlijden.

*Let op: rente wordt in 2010 gemaximeerd op 6%.
Bovenmatige vergoedingen worden genegeerd bij 2de overlijden (art 9 SW)*
- Wilsrechten uitsluiten of uitbreiden
- Stiefkinderen betrekken in de verdeling

Legitieme portie

- Kunnen kinderen onterfd worden? Ja en nee
- Legitieme portie is alleen nog maar een geldvordering, kind is geen erfgenaam maar schuldeiser (binnen 5 jaar beroep op doen)
- Legitieme portie is de helft van normale erfdeel
- Niet opeisbaar bij de nieuwe (jonge) vriendin van pa...(mits pa een testament en samenlevingscontract heeft)
- Let op bij nieuw huwelijk weduwe: vorderingen van kinderen kunnen wel opeisbaar worden

Wettelijke rechten echtgenoot

- Kan de echtgenoot onterfd worden? Ja
- Woonrecht gedurende zes maanden
- Vruchtgebruik woning en inboedel tenzij daar geen behoefte aan is in het kader van de verzorging
- Vruchtgebruik overig vermogen voorzover nodig

Wat nog meer regelen in testament

- Privé-clausule: eigen kinderen eerst!
- Erfdelen vergroten of verkleinen, zo kun je vrijstellingen optimaal benutten (in combinatie met renteclausules)
- Kleinkinderen mee laten doen
- Voogdij
- executeur/afwikkelingsbewindvoerder
- Bewind over het erfdelen van de (klein)kinderen

En wat nog meer...

- Tsunami-clausule: erfenis splitsen over twee families bij overlijden zonder kinderen of alles naar een goed doel
- Ongehuwden erven niet van elkaar → een samenlevingscontract en testamenten - zeker wanneer er kinderen zijn - een must!
- Regeling voor een gehandicapt kind
- Regelingen voor samengestelde gezinnen

Testamentvormen

- Wettelijke verdeling (3 maandstermijn)
- Quasi-wettelijke verdeling (alternatief voor oprekken 3 maandstermijn)
- Ouderlijke boedelverdeling (opplussen)
- Vruchtgebruiktestament
- Combinatietestament (grote vermogens)
- “Langstlevende alles” gecombineerd met Tweetrapsmaking

Aanpassen Ouderlijke Boedelverdeling

- Ook wel een “1167 testament” genoemd
- Aanpassen van rente clause
- Voordeel van deze testamentvorm:
Langstlevende kan afstand doen van haar recht en andere verdeling overeenkomen en is niet gebonden aan de korte 3 maandstermijn van de wettelijke verdeling

Vruchtgebruik-testament

- De langstlevende krijgt het vruchtgebruik van de nalatenschap en de kinderen zijn erfgenaam (bloot-eigenaar)
- Vervreemden en verteren?
- Voordeel: waardeangroei is onbelast bij klassiek vruchtgebruiktestament (ook in 2010)
- Nadeel: dubbele inkomstenbelasting, zowel bij II. als bij de kinderen (d.w.z. = niet gedefiscaliseerd) bij grotere vermogens kan dit ook een voordeel zijn i.v.m aftrekmogelijkheden in verschillende boxen voor IB

Combinatie-testament

- Langstlevende heeft een keuze uit een aantal mogelijkheden, flexibel
- Voordeel: pas bij eerste overlijden hoef je te kijken wat fiscaal voordelig is
- Interessant bij grotere vermogens met verschillende vermogensbestanddelen (OG, onderneming, aandelen, etc.)

Tweetrapsmaking

- De testateur kan tweemaal beschikken over de door hem nagelaten goederen
- Bijvoorbeeld te gebruiken in “echtscheidingstestament” of bij bescherming familievermogen

Tweetrapsmaking

- Kan ook fiscaal voordelig zijn bij echtgenoten: Echtgenoot wordt enig erfgenaam “bezwaarde” en kinderen zijn de “verwachters”
- Interessant bij vermogens onder 1,2 miljoen euro, flinke overwaarde in huidige woning en weinig liquide middelen voorhanden

Voordelen van een “langstlevende erft alles testament”

- Bij eerste overlijden geen successierecht d.m.v. optimale benutting vrijstelling voor de langstlevende in 2009 € . 532.570,-- (in 2010 600.000). Let wel op pensioenimputatie.
- Geen liquiditeitsprobleem bij de langstlevende, geen successierechten over de vorderingen van de kinderen
- Langstlevende is volledig zelfstandig bevoegd, mag zelfs alles opmaken!
- Pas bij 2de overlijden heffing, kinderen erven wat er dan over is

Voordeel toevoeging tweetrapsmaking

- Om belastingpijn bij 2de overlijden te verzachten
- Kinderen erven zo niet alles in één keer van de laatste ouder maar ze erven alsnog in twee delen
- Besparing → beide delen kunnen zo in een lagere tariefschaal vallen

Nadelen?

- In totaliteit kan er bij deze testamentvorm iets meer successierecht verschuldigd dan bij andere vormen
- Nadeel is eenvoudig weg te nemen door tussen het 1ste en 2de overlijden te “verarmen” -> schenken dus!

Renteovereenkomst bij wettelijke verdeling en 1167 testamenten

- Rente op de vorderingen van de kinderen hebben invloed op SR bij 1ste en 2de overlijden
- Biedt een ouderlijke boedelverdeling “ruimte” om een renteovereenkomst met de kinderen te sluiten?
- Staat er een “tenzij clause” in het testament?
- Let op oude testamenten met vaste hoge rente → afwijken is schenking!
- Bij “tenzij regeling” en wettelijke verdeling mag je binnen aangifte termijn overeenkomst sluiten
- na 2010 rente niet hoger dan 6%

Schenkingsrecht 2009

- Vrijstelling kinderen € 4.556 per jaar
- Eenmalige grote vrijstelling tussen 18 en 35 jaar: € 22.760 (voor deze schenking geldt 180 dagen eis niet)
- Schenken aan kleinkinderen € 2.734
- Nalaten aan kleinkinderen bij testament € 10.323 d.m.v. legaat ter grootte van vrijgesteld bedrag successierecht.

Schenking op papier

- Vanaf 2010 altijd vastleggen in notariële akte, aldus de Staatssecretaris
- Zakelijke rente vergoeden aan de kinderen 6% aanhouden
- Deze rente ook echt betalen!
- **2010** → oude schenkingen op papier met rente van 4% → als dat toen een zakelijke rente was wordt het goedgekeurd, aldus de Staatssecretaris

Schenken

- Inbrengverplichting ja of nee (alle kinderen gelijk behandelen?)
- Uitsluiting ouderlijk vruchtgenot (bij schenking aan kleinkinderen, bij echtscheiding of bij eigen kinderen en grote vermogens)
- Bewind
- Tweetrapsmaking
- In contanten, denk aan uitsluitingsclausule bij overboeking

Schenking en inbreng

Een schenking is geen voorschot op de erfenis tenzij je dit bij de schenking anders aangeeft

Schenking en privé-clausule

- Geen medelijden met de koude kant....

180-dagen regeling

- Schenkingen vlak voor het overlijden hebben fiscaal gezien geen zin (m.u.v. de eenmalige verhoogde vrijstelling)

Schenkingsrecht 2010

- Vrijstelling kinderen € 5.000 per jaar
- Eenmalige grote vrijstelling tussen 18 en 35 jaar: € 24.000
- Schenken aan kleinkinderen € 2.000
- Nalaten aan kleinkinderen bij testament € 19.000 d.m.v. legaat ter grootte van vrijgesteld bedrag

Let op schenken in 2010 duurder dan in 2009!

Bij schenkingen betalen een echtgenoot en de kinderen in 2010 10% over de eerste € 125.000 boven de vrijstelling.

Indien nog meer wordt verkregen dan de vrijstelling vermeerderd met € 125.000 dan wordt het meerdere belast met 20%.

Bij een schenking aan een kind in 2009 van bijvoorbeeld €10.000,00 valt deze schenking nu nog onder het 5% tarief en volgend jaar dus onder het 10% tarief.

Dat is dus twee keer zoveel!

Let op schenken in 2010 duurder dan in 2009!

Alleen de grotere schenkingen vanaf € 100.000 zullen over het algemeen goedkoper worden doordat ze minder belast gaan worden.

De zogenaamde kleinere schenkingen en verervingen, dus minder dan € 100.000, zullen juist duurder uitvallen dan nu het geval is.

Voorbeelden

- **Voorbeeld 1:** Schenking € 20.000 aan kind in 2009: schenkingsrecht € 772 ; in 2010: schenkbelasting € 1.500
- **Voorbeeld 2:** Schenking € 100.000 aan kind in 2009: schenkingsrecht € 9.080; in 2010: schenkbelasting € 9.500
- **Voorbeeld 3:** Schenking € 300.000 aan kind in 2009: schenkingsrecht € 43.616; in 2010 schenkbelasting € 46.500

Actualiteit: Nieuwe Successiewet 2010

- De vrijstellingen gaan omhoog
- De tarieven gaan omlaag
- Minder tariefgroepen
- 30-dagen clause komt in de wet (er komt geen aanslag als de verkrijger binnen 30 dagen na de erflater komt te overlijden)
- Turbo-testament en ik-opa testament vallen onder fictiebepaling → deze cliënten oproepen!

Actualiteit: Nieuwe Successiewet 2010

- Uitkeringen uit levensverzekeringen in de “familiesfeer” worden belastbaar gemaakt bv wanneer een kind op het leven van zijn ouder een verzekering afsluit en ouder zelf als verzekeraar optreedt.
- Verkoop met uitgestelde levering met als doel om waardevermeerdering buiten nalatenschap te houden heeft geen effect meer.
- Bedrijfsopvolging wordt makkelijker.
- Aanpak doelvermogens: Anglo-Amerikaanse trust, de Nederlandse familiestichting, Antilliaanse stichting particulier fonds etc.

Nieuw partnerbegrip in Successiewet 2010

- beide personen moeten meerderjarig zijn, ongehuwd en mogen geen bloedverwanten in de rechte lijn zijn ((groot)ouder/kind);
- zij moeten een wederzijdse verzorgingsverplichting hebben, welke is vastgelegd in een notariële akte;
- de akte is minimaal zes maanden voor het overlijden opgemaakt (bij een schenking minimaal twee jaar);
- de samenwoners wonen ten minste zes maanden (bij schenking twee jaar) op hetzelfde adres en voeren een gezamenlijke huishouding.

Overgangsregeling voor samenwoners

Zoals het er nu uitziet krijgen samenwoners langer de tijd om bij de notaris een samenlevingscontract af te sluiten.

Zij moeten vóór 1 januari 2011 een contract hebben afgesloten. Dit staat in de tweede nota van wijziging van het wetsvoorstel Wijziging Successiewet.

Ook als er sprake is van een samenwoonverband tussen broers en zussen is het zeker de moeite waard een samenlevingscontract aan te gaan.

Advies: screening oude testamenten samenwoners met kinderen

- Sommige testamentvormen zorgen voor (onnodige) inkomstenbelasting i.v.m. vorderingen danwel erfdelen van kinderen.
- Veel samenwoners-testamenten zijn niet “gedefiscaliseerd” in tegenstelling tot wettelijke verdeling bij gehuwden.
- Testamentvorm eventueel ook gevolgen voor studiefinanciering kinderen

Tariefgroep 1 Partners en kinderen

- Tussen 0 en 125.000 → 10%
- Tussen 125.000- hoger → 20%

- Er zijn nog maar 2 schijven i.p.v. 7
- Vrijstelling echtgenoot/partner € 600.000
- Vrijstelling kinderen € 19.000

Tariefgroep 1a kleinkinderen

- Tussen 0 en 125.000 → 18%
- Tussen 125.000- hoger → 36%
- Vrijstelling kleinkinderen ook € 19.000

Tariefgroep 2 overige verkrijgers

- Tussen 0 en 125.000 → 30%
- Tussen 125.000- hoger → 40%
- Vrijstelling € 2.000

Is overdracht huis aan de kinderen nog interessant??

Welke mogelijkheden zijn er?

- vruchtgebruik/recht van gebruik en bewoning → is dit successieproof in 2010??
- huurovereenkomst
- schenken van de woning

1. Voorbehoud vruchtgebruik

“bloot” eigendom overdragen aan de kinderen onder voorbehoud vruchtgebruik (gratis woonrecht voor ouders)

Dit heeft gevolgen voor:

- Overdrachtsbelasting
- Successierecht
- Inkomstenbelasting

Overdrachtsbelasting

Over waarde bloot-eigendom betalen de kinderen 6% overdrachtsbelasting

Successierecht

- Waarde vruchtgebruik afhankelijk van leeftijd ouders
- Bij overlijden wordt de waarde van het huis bij de nalatenschap opgeteld
- Er was een tegemoetkoming: uitgaan van waarde bij de overdracht i.p.v. bij overlijden. Waardestijging bleef dus onbelast voor 2010
- **Deze tegemoetkoming vervalt in 2010 →** uitgangspunt wordt de waarde op het moment van overlijden!! Voordeel onbelaste waardestijging dus weg onder de nieuwe wet!!

Inkomstenbelasting

- Bloot eigendom en vruchtgebruik vallen allebei in Box 3 (1,2%)
- Rente hypotheek bij kinderen niet aftrekbaar

Kwijtschelding koopsom?

- Renteloos schuldig blijven: is dit successieproof??? Nee, niet meer in 2010
- Voorwaarde was: renteloze lening moest direct opeisbaar zijn -> in 2010 altijd 6% rente betalen is het een schenking van de rente!!
- Wel kwijtschelden in etappes op de koopsom
- In 2009 kun je nog in één keer groot gedeelte kwijtschelden: verrekening/samenloop overdrachtsbelasting en schenkingsrecht

2. Huurovereenkomst

Ouders hebben zekerheid d.m.v.
huurbescherming

Successierecht bij huurovereenkomst

Geen successierecht meer bij overlijden
als ouders “zakelijke” huur hebben betaald
aan de kinderen

Bij overlijden zit waardevermeerdering wél
onbelast bij de kinderen, in deze situatie is
art 10 SW niet van toepassing.

Overdrachtsbelasting bij huurovereenkomst

Overdrachtsbelasting: 6% over waarde in verhuurde staat. Deze waarde is lager dan de normale waarde van het huis.

Altijd afvragen: 6% op andere manier terugverdienen? is er een waardestijging te verwachten? willen kinderen wel een huis in box 3?

Inkomstenbelasting bij huurovereenkomst

- Huis valt voor de kinderen in Box 3: 1,2% belasting
- Huurinkomsten zijn niet belast bij de kinderen
- Door het betalen van een zakelijke huur door de ouders kan er extra vermogen worden overgeheveld!

3. Schenking van de woning

- Bij een schenking van de woning kan de uitsluitingsclausule worden toegepast
- Bij kwijtschelding van de koopsom is de uitsluitingsclausule van toepassing op de kwijtgescholden bedragen.
- Let op dit verschil! Van belang bij echtscheidingen, aan wie komt de waardevermeerdering van de woning toe?

Samenloop overdrachtsbelasting en schenkingsrecht

- Er wordt schenkingsrecht geheven en geen overdrachtsbelasting mits het schenkingsrecht minimaal 6% van de waarde van het pand bedraagt.
- Samenloopbedrag in 2009 = € 38.000,-- (dit bedrag kun je in een keer kwijtschelden op de koopsom)
- Dit bedrag vervalt in 2010 i.v.m. 1ste schijf schenkings 10% i.p.v. 5%.
- Voor 31 december 2009 dus nog gebruik van maken en met en huurrecht werken i.p.v. gratis woonrecht!

Geldlening ouders-kinderen

- In verband met hulp bij aankoop woning kinderen
- Gebruik evt. overwaarde woning ouders d.m.v hypotheek (hypotheekrente voor ouders niet aftrekbaar)
- Zakelijke rente (6%) overeenkomen en goede geldleningsovereenkomst maken dan = rente aftrekbaar voor kinderen
- Ouders kunnen jaarlijks op de lening of op de rente kwijtschelden. Advies: wel eerst rente laten betalen i.v.m. aftrekbaarheid voor kinderen

Combinatie van lenen en schenken

- Kind heeft € 40.000,-- nodig voor de aankoop van een woning. Van dit bedrag wordt in 2009 € 22.760,- geschonken.
- Van het restant ad € 17.240,-- wordt jaarlijks het belastingvrije bedrag kwijtgescholden.
- Na 4 jaar kan de lening helemaal kwijtgescholden zijn
- Resultaat: in 5 jaar hebben ouders € 40.000,-- belastingvrij geschonken.

Bedenk wel....

- Liever met een warme hand....

Maar....

- Nooit uitkleden voor je naar bed gaat!

Vragen?

de Kerf & van Sprang
notarissen

Spoorlaan 402
5038 CG Tilburg
Postbus 3037
5003 DA Tilburg

tel. 013 5321155
fax 013 5430308
info@notaristilburg.nl
www.notaristilburg.nl